

Vyjádření k Upozornění RRTV na porušení zákona v pořadu Americká volební noc

Shrnutí obsahu:

Poznámky k analýze Václava Nejedlého (str. 2–4):

- a) doručena 17 dnů po usnesení RRTV,
- b) druhou analýzu, která konstatovala, že ČT zákon neporušila, RRTV ignorovala,
- c) nejasné stanovení „rozhodujícího úseku“ – pět hodin z dvanácti,
- d) nejasnosti kolem vzorku hostů – počet i zařazení do kategorií se v různých částech zprávy popírají,
- e) analýza interpretuje čekání na výsledek jako doufání v obrat,
- f) analýza vydává dojmy za fakta, používá je k neopodstatněným útokům na ČT,
- g) analýza neudává zdroje pro své závěry, některá její tvrzení nevycházejí z ověřitelných dat, ale z prohlášení Donalda Trumpa.

Rozbor výtek RRTV vůči pořadu Americká volební noc (str. 5–17):

- 1) Manipulativní spojení obrazu a slova – vytrženo z kontextu.....5
- 2) Zkreslení reality v záměně Estonsko-Pobaltí – neodpovídá původnímu kontextu citátu.....6
- 3) Hosté ve prospěch HC 4:0 – poměr hostů byl 17 nestranných, 5 pro HC, 3 pro DT.....7
- 4) Neoddělené zprávy a komentáře – nejsou to komentáře, ale citace DT nebo jeho týmu.....9
- 5) Spojování vítězství DT s pocitem ohrožení – běžné mediální obraty (červená tsunami), „emočně zbarvené dotazy“ reflektovaly legitimní otázky kolem triumfu Donalda Trumpa...15
- 6) CNN jako médium pro HC – analýzy uvádějí, že v prostředí USA zpravodajství CNN jako jedno z víc nakloněných Trumpovi.....17

Poznámky k okolnostem a stylu zpracování analýzy, ze které RRTV vycházela

- a) Doručení až po 17 dnech – RRTV se shodla na upozornění na porušení zákona 10. ledna 2017, ČT ho prostřednictvím datové schránky obdržela 27. ledna 2017,
- b) RRTV si nechala vypracovat dvě zprávy. Upozornění však pracuje pouze s jednou z nich – vypracovanou Václavem Nejedlým. Druhá (kterou sestavila Soňa Tichá) se v dokumentu RRTV neobjevuje.

Tato analýza přitom konstatuje, že hosté k tématům „zpravidla přistupovali s profesionálním odstupem a nabízeli střízlivý, fundovaný pohled“, že „ze strany redaktorů a moderátorů nezaznívaly téměř žádné hodnotící komentáře“, že „redakce zprostředkovala poměrně široké spektrum informací. Sledované dění se přitom snažila zasadit do širšího kontextu, divákům nabízela nejenom popis sledovaných událostí, ale také jejich interpretace a analýzy“.

Na závěr analýza konstatuje: „Provozovatel se divákům v souvislosti se sčítáním výsledků prezidentských voleb v USA snažil poskytnout komplexní zpravodajský a publicistický servis. Vysílání vykazovalo určité nedostatky ohledně výběru hostů, rámování, případně použitých zahraničních zdrojů. (zde uvedena citace článku Parlamentních listů, který tuto skutečnost vytýká) Tyto tendence ale dle našeho názoru nebyly natolik silné, aby z nich bylo možné usuzovat na porušení zákona. Máme tedy za to, že monitorovaný obsah byl odvysílán v souladu s ustanovením § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb.“

- c) Nejasný důvod stanovení rozhodné doby – ČT vysílala pořad Americká volební noc 9. listopadu 2016 od 0:30 do 12:00. Analýza RRTV zkoumá pouze část pořadu (3:00– 8:00), s chybně uvedeným důvodem (provedena na základě „rozhodujícího úseku, tj. od začátku sčítání hlasů v jednotlivých státech až do jejich takřka úplného sečtení“). Šest států Unie sčítalo hlasy od 1:00, v 1:30 se uzavíraly volební místnosti v dalších třech, ve 2:00 pak v dalších 17 státech, úderem zmiňované třetí hodiny se místnosti zavřely v dalších 15 státech. Stále se ale ještě hlasovalo v deseti státech. Není tedy pravda, že by to byl začátek hlasování v jednotlivých státech. Podobně nejasné je stanovení i konce zkoumaného období – sčítání hlasů pokračovalo ještě mnoho dnů. Nepsaným pravidlem tedy je, že okamžikem vítězství je buď uznání porážky neúspěšného kandidáta (což Hillary Clintonová udělala až následující den), nebo vítězná řeč zvoleného prezidenta. Tu začal Donald Trump pronášet v 8:47 SEČ.
- d) Nejasnosti kolem kvantifikace i kategorizace hostů. Analýza pracuje s pojmem „zainteresovaný respondent – tj. občan inkriminované země“. Takových bylo z celkového počtu 29 hostů celkem deset. RRTV přesto pracuje s počtem čtyři a poměrem 4:0 ve prospěch příznivců Clintonové. Mezi transparentní příznivce Clintonové a odpůrce Trumpa zařazuje i velvyslance USA v ČR Andrewa Schapira, o kterém v jiné části píše, že „se vyjadřuje zcela neutrálně“, a v další že „v zájmu maximální objektivity není zařazen do následujícího grafu“ a „jako hlavní představitel zúčastněného státu byl osloven Českou televizí de facto nezbytně“.

Analýza rozděluje 12 hostů mezi příznivce Clintonové, Trumpa a neutrální. Při kategorizaci uvádí takové podpůrné argumenty jako „člen TOP 09“ nebo „angažuje se pro etnické minority“. Poměr hostů analýza stanovuje v poměru 8 pro Clintonovou, 3 neutrální a jednoho pro Trumpa. Následující graf přitom poměr stanovuje na 73 % pro Clintonovou, 18 % neutrální a 9 % pro Trumpa. I tato základní matematická disproporce dvou bezprostředně navazujících částí dokumentu napovídá mnohé o kvalitě této analytické práce.

Výhrady ČT vůči počtu hostů a jejich označování za příznivce nebo odpůrce jednotlivých kandidátů níže.

- e) Analýza kritizuje „opakované ujišťování, že nic není jisté“. Sama přitom konstatuje, že to „není argumentačně napadnutelné z hlediska čistě faktografického, neboť skutečně nebyly ještě k dispozici zcela konečné, oficiální výsledky.“
- f) Analýza Václava Nejedlého opakovaně používá dojmy místo dokazatelných faktů. Například v pasáži věnované čekání na volební výsledky konstatuje, že situace byla „natolik jasná, že tyto projevy působily mnohem spíše než jako snaha vyvarovat se předčasných závěrů jako snaha nepřestat doufat v obrat a jako neschopnost či neochota uvěřit tomu, že volby dopadly proti očekávání lidí ve studiu. Působilo to na diváky nejen nevěrohodně a chvílemi až zábavně, ale především to až příliš zapadalo do celkové atmosféry jednostrannosti, kterou se reportérům i hostům ve studiu podařilo nastolit.“ Analýza uvádí jako fakt dopad na diváky, aniž by citovala jakákoli data, kterými by tento dojem autora podpořila.

Podobná záměna dojmů za fakta je patrná i v následujících pasážích: „Hosté se snaží vyjadřovat neutrálně, ale je zcela zřejmé, že jejich sympatie jsou na straně C., chvílemi jejich argumenty vyznívají jako záznam hovoru z volebního štábu C.“

„Hosté neochotně spekulují s tím, že ještě není jasné, zda vyhraje.“

Někdy tyto úvahy a z nich bez důkazů vyvozené závěry hraničí s otevřeným útokem na ČT a jejich pracovníků, a to opět pouze na základě dojmů a dohadů, nikoli dokazatelných faktů. Třeba v pasáži o zařazení Elišky Haškové-Coolidge, s jejímž vystoupením počítala dramaturgie pořadu prakticky od samého začátku plánován, hraničí závěry analýzy se lží: „... opomíjíme nikoli prokazatelný, ale vrcholně pravděpodobný argument, že zařazení telefonického rozhovoru s ní jakožto známou příznicyní Trumpa přišlo až v době téměř jistého Trumpova vítězství jako snaha alespoň trochu zmírnit předcházející jednoznačně protitrumpovský tón.“

Podobně bez jakékoli opory v podobě dokazatelných a nezpochybnitelných dat konstatuje analýza na základě dojmů svého zhotovitele, že pořad Americká volební noc „dostává v závěru podobu jakési nepřiznané trzny a vzpamatování se z těžkého šoku, s čímž souvisí zjevná snaha doufat v obrat, v čemž ČT vytrvala déle než i média v USA bezprostředně spojená s Clintonovou. ČT se tak vymyká z řady podobně ideově naladěných masmédií a dostává se tak přímo do čela určitého jasně vyprofilovaného směřování.“

Analýza společnosti Media Tenor přitom prokázala, že ve vysílání ČT ve dnech 8.–9. 11. 2016 byl tón zpravodajství v souvislosti s oběma kandidáty prakticky vyrovnaný. V případě Hillary Clintonové to byla většina neutrální – 41 %, 27 % zmínek mělo pozitivní charakter a 32 % bylo

kritických. V případě zmínek ze strany reportérů a moderátorů ČT byl tento poměr ještě výraznější ve prospěch neutrality (98 %, 0,5 % pozitivní, 2 % negativní). V případě Donalda Trumpa bylo toto zpravodajství z 58 % neutrální, 26 % zmínek bylo pozitivních a 15 % negativních. U reportérů a moderátorů byl tento poměr 97 % neutrálních, 2 % pozitivní a 1,3 % negativní. Je zajímavé srovnávat poměr pozitivních zmínek o D. Trumpovi ve vysílání ČT s analýzou obsahu hlavních zpravodajských relací nejdůležitějších amerických televizí a obsahu hlavních celoamerických deníků. Stanice, která měla zpravodajství nejvíc nakloněné Donaldu Trumpovi, byla televize Fox News. Při vyloučení všech neutrálních zmínek bylo zpravodajství v poměru 73:27 ve prospěch negativních. V případě ČT je tento poměr při vyloučení negativních zmínek přesně obrácený. Pokud budeme brát v úvahu pouze den před volbami, tedy 8. 11. 2016, kdy o vítězi ještě nebylo rozhodnuto, je tento podíl v případě ČT 55:45 ve prospěch pozitivních zmínek. Z tohoto srovnání vyplývá, že ČT informovala o republikánském kandidátovi mnohem pozitivněji než jemu nejvíc nakloněná stanice v USA.

- g) Analýza Václava Nejedlého porušuje zásady nestrannosti a vychází z názorových stanovisek blízkých stoupencům Donalda Trumpa. Při referování o pasáži věnované kauze kolem zveřejněné nahrávky Donalda Trumpa o jeho vztahu k ženám, která byla jedním z nejzásadnějších momentů celé kampaně, analýza zlehčuje závažnost obsahu této nahrávky i jejího dopadu na průběh volební kampaně doslovným překladem „*odposlechnuto v šatně*“. To přesně odpovídá argumentaci, kterou použil Donald Trump při obraně svých výroků na zmíněné nahrávce z roku 2005. Výraz „*locker room talk*“ použil hned ve třech diskusních pořadech 9. 10. 2016 jako vysvětlení obsahu zveřejněné nahrávky. Svě výroky na ní, od kterých se distancoval i jeho vlastní kandidát na viceprezidenta, označoval právě jako věty pronášené ve sportovních šatnách mezi muži. O dopadu zveřejněné nahrávky na průběh volební kampaně a reakci politiků z obou hlavních amerických stran více níže.
- h) Stanice CNN je označena za „*televizní program, který před volbami otevřeně sympatizoval s kandidátkou Clintonovou*“. RRTV nedoložila jedinou analýzu, která by podpořila toto jasné tvrzení. Útoky na CNN se staly opakujícím se motivem Trumpovy kampaně v měsících před volbami. Kandidát sám na svém twitterovém účtu, oblíbeném nástroji komunikace s veřejností, zmiňuje CNN v období od svého oficiálního jmenování kandidátem do dne voleb ve 42 tweetech. Opakovaně ji označuje za zaujatou, proclintonovskou a nepřátelskou vůči jeho osobě. Třeba 9. září 2016 napsal „*Na @cnn se nedá dívat. Jejich zpravodajství o mně je fikce. Jsou ostudou televizního průmyslu a pobočkou tábora Clintonové.*“ Analýza The Shorestein Center on Media, Politics and Public Policy při Harvard Kennedy School ve spolupráci s agenturou Media Tenor ale v rámci zkoumání obsahu hlavních zpravodajských a publicistických relací a jejich obsahu v době předvolební kampaně zjistila, že CNN přinášela zpravodajství, které v míře pozitivnosti vůči Donaldu Trumpovi bylo třetí na americkém mediálním trhu (po dvou médiích z koncernu Ruperta Murdocha – Fox News a Wall Street Journal. (detaily níže, v bodu 6).

Rozbor výtek RRTV vůči pořadu Americká volební noc

1) Manipulativní spojení obrazu a slova

Shrnutí: RRTV necituje pasáž celou. Celý komentář zní: „*Asi nikdy ale oba tábory nebyly víc rozdělené a nevyrovnané. Proti Donaldu Trumpovi už mezi hvězdami vznikla i petice. Připojilo se k ní na 70 tisíc lidí s heslem: Zastavte nenávisť.*“

Obrazový kontext ilustruje pasáž reportáže, která pojednává v úvodu o rozdělení názorů celebrit na podporu kandidátů. Kontext reportáže ukazuje, že se jedná o směs příznivců obou stran, jde o zpravodajskou zkratku, kdy zejména z časových důvodů nelze jmenovat a ukazovat jednotlivě všechny zainteresované osobnosti. Pro příklad byla před rozporovanou pasáží konkrétní jména jiných osobností správně uvedena textem i obrazem jako podporovatelé D. Trumpa či H. Clintonové. Explicitní označení dalších záběrů „ilustrační záběry“ v rámci inkriminované několikavteřinové pasáže nebylo zařazeno. Jeho využití by však pomohlo k lepší orientaci a jednoznačněji zdůraznilo ilustrační povahu graficko-obrazové koláže, která měla ilustrovat záměr autora, tedy to, co popisuje první věta této pasáže: že „*asi nikdy ale oba tábory nebyly víc rozdělené a nevyrovnané.*“

Nález: „*Došlo k manipulativnímu spojení obrazu a slova během reportáže o postoji amerických celebrit k oběma kandidátům – v okamžiku, kdy v komentáři zněla informace, že „proti Donaldu Trumpovi už mezi hvězdami vznikla i petice, připojilo se k ní na 70 tisíc lidí s heslem: Zastavte nenávisť“, byly v obraze zařazeny fotografie osobností, čímž mohl být u diváka vytvořen jednoznačný dojem, že se jedná právě o osoby, které se připojily ke zmiňované petici. Mezi těmito zobrazenými osobami přitom figurují mj. i Clint Eastwood nebo Chuck Norris, tedy herci, kteří naopak v kampani otevřeně Donalda Trumpa podpořili. Toto podsouvání obrazové informace do falešného kontextu s komentářem tedy vytvořilo nepravdivý a zavádějící obraz reality.*“

Podrobné vyjádření: Kritizovaná televizní zpráva se zabývá podporou obou kandidátů z řad amerických celebrit. V pasážích pojednávajících o obecné rovině tohoto tématu využívá obrazová část střídání záběrů zachycujících podporovatele obou kandidátů. Např. úvodní komentář „*Celebrity, které mají na prezidentské kandidáty jasný názor. A chtějí o něm přesvědčit i ostatní voliče. Do poslední fáze jejich kampaně se jich zapojuje stále víc. Jsou viditelnější, hlasitější a taky vlivnější.*“ provázejí postupně záběry na Hillary Clintonovou ze show s moderátorkou Ellen Degeneresovou, Willieho Robertsona v barvách republikánů, zpěváka z koncertu v rámci mítinku Hillary Clintonové, Donalda Trumpa s hercem Garym Buseym a záběr z demokratického sjezdu, na kterém se Hillary Clintonová objímá s Jonem Bon Jovim. Pouze u celebrit, které jsou v textu jasně jmenované, odpovídá obrazové pokrytí textu komentáře (fotografie manželů Cloneyových na komentář „*otevřeně ji propagují například George a Amal Clooneyovi*“ nebo fotomontáž Kida Rocka, Donalda Trumpa a Mikea Tysona na pasáž, že Kid Rock a Mike Tyson patří na seznamu podporovatelů republikánského kandidáta).

Pasáž, kterou RRTV ve své zprávě označuje za „podsouvání obrazové informace do falešného kontextu s komentářem“, nebyla adresnou částí popisující přesně dané celebrity patřící do jednoho nebo druhého tábora. RRTV necituje zmíněnou pasáž celou. Po ukázce z klipu MTV z 90. let ve znění: „*Nestůjte v koutě, dejte se do toho. Řekněte svůj názor, nic na tom není... Volte!*“ následuje komentář, z něhož ovšem zpráva RRTV vynechala první větu, která uvádí zvolený obrazový kontext. Celý komentář zní: „*Asi nikdy ale oba tábory nebyly víc rozdělené a nevyrovnané. Proti Donaldu Trumpovi už mezi hvězdami vznikla i petice. Připojilo se k ní na 70 tisíc lidí s heslem: Zastavte nenávisť.*“ Daný text je doprovázený grafickou koláží, kde na pozadí americké vlajky postupně přibývají fotografie následujících osobností: Chuck Norris, Kirstie Alleyová, Meryl Streepová, Kid Rock, Beyoncé, Clint Eastwood, Morgan Freeman, Jennifer Lopezová, Leonardo di Caprio.

Obrazový kontext ilustruje danou pasáž, která je zpravodajskou zkratkou a pojednává o rozdělení celebrit do táborů příznivců obou kandidátů. Danou pasáž uvozuje sdělení, že „... *nikdy ale oba tábory nebyly víc rozdělené...*“. Naznačuje tak, že jde o směs příznivců obou stran. Explicitní titulek ilustrační záběry nebyl použit. Jeho nasazení by však jednoznačněji zabránilo možným spekulacím o záměrném kroku a pomohlo by lepší orientaci diváka.

2) Nepravdivé tvrzení a hrubý způsobem zveličená a překroucená realitu – moderátor se místo na Estonsko ptá na pobaltské státy

Shrnutí: Sám citovaný Newt Gingrich v původním rozhovoru reagoval na otázku na pobaltské státy – kontext byl naprosto jasný – nejednalo se o unikátní příklad Estonska, ale Estonsko v tomto ohledu sloužilo jako zástupce tří pobaltských států, někdejší součásti Sovětského svazu, nyní nových členských zemí NATO. Dotaz moderátora nebyl doslovnou citací, byl parafrází tohoto vyjádření – neporušovala původní kontext, nebyla vůči němu nijak extenzivní.

Nález: „Moderátor se v rámci otázky pokládané americkému velvyslanci odvolává na výrok Trumpova potenciálního ministra Newta Gingriche, který řekl, že si není jist, zda stojí za riskovat jadernou válku kvůli takovým předměstím Petrohradu, jako je Estonsko. Moderátor však vztáhl tento výrok na všechny baltské státy a položil otázku v tomto znění: „Jak si vysvětlit výroky, že baltské státy jsou předměstím Petrohradu?“, čímž se dopustil nepravdivého tvrzení a hrubým způsobem zveličil a překroučil realitu.“

Podrobné vyjádření: Onen výrok zazněl 22. července 2016 ve vysílání CBS. Bývalý předseda Sněmovny reprezentantů Newt Gingrich odpovídal na otázku: „New York Times se ptaly Donalda Trumpa: ‘Když Rusko překročí hranici do Estonska, Litvy, Lotyšska, míst, o kterých Američani nemusí ani vědět, přijdeme jim okamžitě vojensky na pomoc?’ Kdybyste vy byl prezident, přišel byste jim vojensky na pomoc?“ Na otázku Newt Gingrich odpověděl následujícím způsobem: „Hodně bych o tom přemýšlel hlavně z jednoho důvodu: Estonsko je v podstatě předměstím Petrohradu. Rusko nemusí hranice nutně překročit vojenskou silou. Rusové provedou to, co teď udělali na Ukrajině. Čtyřicet procent Estonců tvoří Rusové. Najednou začnou říkat, že se s nimi zachází špatně, zřídí si domobranu. Nejsem si jistý, že bych riskoval jadernou válku kvůli nějakému místu, které je na předměstí Petrohradu.“

Sám Newt Gingrich uváděl Estonsko jako příklad pobaltských států, kontext daný otázkou byl naprosto jasný – nejednalo se o unikátní příklad Estonska, ale Estonsko v tomto ohledu sloužilo jako zástupce tří pobaltských států, někdejší součásti Sovětského svazu, nyní nových členských zemí NATO.

Moderátor pořadu ČT se ptal velvyslance USA: „Ve vztahu k východní Evropě mnozí komentátoři často vzpomínají na slova Donalda Trumpa, kterak popisoval závazky Spojených států ke státům Severoatlantické aliance. Říkal, že: Ano, Spojené státy budou plnit své závazky, pokud tyto státy budou plnit své závazky směrem k USA. Často také za touto větou následuje další, a to výrok Newta Gingriche, že baltské státy jsou částečně podle jeho mínění předměstím Petrohradu a kvůli něčemu takovému že nemá cenu riskovat třetí světovou válku. Jak si tyto výroky vysvětlit? Má to být alarm pro země východní Evropy, anebo jsou to pouze předvolební výroky?“

Dotaz moderátora nebyl doslovnou citací, byl parafrází tohoto vyjádření. Tato parafráze v žádném případě neporušovala původní kontext, nebyla vůči němu nijak extenzivní, jak vyplývá z přepisu rozhovoru CBS, z něhož parafráze vychází. V žádném případě nešlo o „nepravdivé tvrzení a hrubě zveličení a překroucení reality“.

3) Pozvání hosté zastupující jen jednu stranu, a to v poměru 4:0.

Shrnutí: V pořadu vystoupilo živě 25 hostů. 17 z nich byli nestranní odborníci. Poměr příznivců H. Clintonové vůči hostům preferujícím D. Trumpa byl 5:3. Velvyslanci USA jsou tradičními hosty vysílání ČT v souvislosti s americkými volbami – bez ohledu na příslušnost vystupují jako nestranní zástupci – týkalo se to republikánského zástupce v r. 2008 i demokratických velvyslanců v letech 2012 a 2016. Vstupy z dění v republikánském táboře trvaly 27 minut a 48 sekund, vstupy z demokratického štábu 17 minut a 43 sekund. Přenos z tábora republikánů s projevem Donalda Trumpa se vysílal přes hodinu.

Nález: *"Ve studiu nebo v rámci rozhovorů natáčených na kameru mimo studio (v živém přenosu nebo předtočených) dali autoři pořadu široký prostor k vyjádření celkem čtyřem zainteresovaným respondentům – občanům inkriminované země, tedy USA. Všichni tito respondenti byli transparentními příznivci Clintonové a odpůrci Trumpa (jeden člen administrativy demokratické strany Andrew Schapiro, druhý ideový a finanční podporovatel Clintonové Brady Clough, třetí republikán angažující se v hnutí NEVER TRUMP Tom Nichols a čtvrtá lidskoprávní aktivistka Anne Petráková). Byli tedy pozváni hosté zastupující výhradně jen jednu stranu, a to v poměru 4:0. Tento výběr respondentů výrazným způsobem ovlivnil vyznění pořadu. Provozovatel se tedy v uvedených případech dopustil porušení povinnosti poskytovat objektivní a vyvážené informace nezbytné pro svobodné vytváření názorů."*

Podrobné vyjádření: Není jasný důvod omezení, který stanovila RRTV. Specifikace zkoumaného okruhu hostů jako „zainteresovaných respondentů – občanů inkriminované země, tedy USA“ působí účelově. Zpráva ale není úplná ani ve výčtu hostů, kteří spadají do této, jí samou stanovené kategorie. Chybějí například novinář Brian Whitmore nebo profesor mezinárodních vztahů a historie Igor Lukeš.

V průběhu pořadu vystoupilo živě buď ve studiu, nebo prostřednictvím satelitního, internetového nebo telefonického spojení 25 hostů. Drtivá většina z nich zastávala neutrální názory. Byli to lidé, kteří se dlouhodobě profesionálně zabývají problematikou související s probíranými tématy kolem amerických voleb, volební nocí a otázkami obecně spojenými s USA – ekonomikou, zahraniční politikou nebo politickým marketingem. Takových hostů – amerikanistů, politologů, novinářů, sociologů atp. – vystupovalo v rámci vysílání pořadu 19. Všichni přednášeli své odborné názory na problematiku, které se dlouhodobě profesionálně věnují. Jediným, kdo z těchto přizvaných odborníků vyjadřoval otevřeně podporu jednomu z kandidátů, byl mediální konzultant Brady Clough, který stál na straně Hillary Clintonové.

ČT zařadila taky rozhovory s příznivci obou táborů. Přímo ze Spojených států se do vysílání spojily dvě voličky: Romana Fryšová, která hlasovala pro Hillary Clintonovou, a Eliška Hašková-Coolidge, která patřila k nejvýraznějším podporovatelkám Donalda Trumpa v českojazyčném prostředí. V Praze o svých názorech mluvila Anne Petráková, příznivkyně Hillary Clintonové, a ve vstupu ze shromáždění Democrats Abroad v Praze jejich předsedkyně Julia Brianová. Z obdobného setkání republikánských příznivců plánovala ČT rovněž vstoupit, ale žádné podobné se v ČR nekonalo. Jejich hlasy ovšem ve vysílání vyvažovali dva čeští respondenti tvrdě kritizující Hillary Clintonovou a preferující Donalda Trumpa: Roman Joch a Vojtěch Filip. Pokud bychom tedy přistoupili na argumentaci RRTV a spočítali hosty, kteří ve

vysílání vystoupili naživo a vyjadřovali preference pro jednoho nebo druhého kandidáta, v rámci vysílání Americké volební noci mluvili čtyři hosté preferující Hillary Clintonovou a tři preferující Donalda Trumpa.

Ve vysílání se objevily rovněž předtočené názory představitelů klíčových politických stran zastoupených v české Poslanecké sněmovně. Z nich většina zachovávala neutrální postoj, pouze Miroslav Lidinský, předseda Úsvitu, otevřeně podpořil Donalda Trumpa a Miroslav Kalousek, předseda TOP 09, se postavil na stranu Hillary Clintonové. I zde je tedy poměr vyrovnaný.

ČT zařadila i rozhovor s Tomem Nicholsem, respektovaným členem americké akademické sféry, předním republikánským odborníkem na otázky bezpečnosti. Tento rozhovor ale nebyl součástí programu kvůli preferencím té nebo druhé strany (Tom Nichols otevřeně prohlašoval, že volby jsou pro něj otázkou výběru menšího ze dvou zel), ale jako ilustrace nebývalého rozdělení tradičně pravicově orientovaných voličů, dokonce členů Republikánské strany.

Velvyslanci USA jsou tradičními hosty vysílání ČT v souvislosti s americkými volbami. Bez ohledu na stranickou příslušnost je ČT považuje za nejvyšší zástupce Spojených států v České republice. V roce 2008 byl hostem vysílání Richard Graber, republikánský politik jmenovaný do funkce republikánským prezidentem Georgem W. Bushem. O čtyři roky později v ČT vystoupil Norman Eisen, velvyslanec jmenovaný demokratickou hlavou státu Barackem Obamou. Ze stejného důvodu mluvil ve vysílání i Andrew Schapiro. Označit ho za transparentního příznivce Hillary Clintonové je zjednodušením za hranicí manipulace.

Ve dvou vystoupeních Andrewa Schapira nezazněla ani jedna věta na podporu Hillary Clintonové, ale naopak se vyjadřuje pochvalně o Donaldu Trumpovi: *„Donald Trump má sdělení, které se mnoha lidem líbí a rezonuje v nich. Mnoho lidí v naší zemi cítí, že i když se nám nyní daří poměrně dobře, tak se nedaří dobře všem lidem v naší zemi – a to je součástí sdělení Donalda Trumpa. Snaží se obracet se k těmto lidem a podařilo se mu právě to s nimi zkomunikovat.“* Žádné z jeho vyjádření není možné označit za přímou podporu Hillary Clintonové. I analýza RRTV v jiné části popírá toto konstatování. Píše, že Andrew Schapiro *„se vyjadřuje zcela neutrálně“*, a v další že *„v zájmu maximální objektivity není zařazen do následujícího grafu“* a *„jako hlavní představitel zúčastněného státu byl osloven Českou televizí de facto nezbytně“*.

Klíčovou součástí vysílání byly vstupy z táborů obou kandidátů. Dění ve volebním štábu Donalda Trumpa pokrýval Michal Kubal, u Hillary Clintonové měla ČT Martina Řezníčka. Z republikánského tábora odvysílal Michal Kubal prostřednictvím živých vstupů 27 minut a 48 sekund, vstupy Martina Řezníčka o vývoji v demokratickém štábu trvaly 17 minut a 43 sekund. Pokud vyjdeme z premisy zprávy RRTV a budeme porovnávat statistické údaje, pak v tomto ohledu ČT v žádném případě nepreferovala stranu Hillary Clintonové. Součástí vysílání byl navíc samozřejmě i přenos z volebního štábu Donalda Trumpa, z jeho vítězného projevu. Ten trval déle než hodinu.

4) Nebyly oddělené názory nebo hodnotící komentáře od informací zpravodajského charakteru

Shrnutí: Všechny uvedené výroky byly založené na doložitelných událostech a jevech nebo na výrocích samotného Donalda Trumpa či lidí z jeho nejbližšího okolí. Např. výrok „Outsideři uspěli.“ není urážlivým hodnocením vítězství D. Trumpa, vychází z opakovaných Trumpových výroků na několika předvolebních shromážděních. Třeba 6. listopadu na mítinku v lowě prohlásil: „Jsem outsider. Stal se ze mě outsider bojující za vás.“ Podobně doložitelné jsou i ostatní, údajně sporné výroky.

Nález: „V rámci pořadu došlo opakovaně k situacím, kdy nebyla respektována zásada, že názory nebo hodnotící komentáře musí být odděleny od informací zpravodajského charakteru, když od moderátorů nebo reportérů např. zaznělo: „Jako jednoznačného nepřítele vnímá Donald Trump islám. Plošně. (čas 5:31); „Ženy jsou velkým břemenem muže, který dvacet let vlastnil soutěž Miss Universe.“ (5:32); „Trumpův sexismus korunovala nahrávka z roku 2005.“ (5:32); „I tohle se snažil obrátit ve svou přednost jako efektivní práci pro firmu v souladu se zákony.“ (5:34); „Američané se postupně smiřují s tím, že budou mít jako nového prezidenta Donalda Trumpa.“ (6:36); „Outsideři uspěli.“ (zdůvodnění Trumpova úspěchu, 6:37); „Nakolik se (Trump) oprostí od těch dosavadních zvyklostí, kdy on měl opravdu ve zvyku se lidem, kteří mu zkřížili cestu, kteří se mu nějakým způsobem postavili, i mstít. (7:52); „Je otázka, nakolik ta bizarní, někdy až divoká kampaň se přenesla do výkonu funkce Donalda Trumpa.“ (7:53).

Podrobné vyjádření: Ani jeden z citovaných výroků nelze posuzovat jako komentář. Kodex České televize v bodě 5.7 definuje zprávu jako „skutkové tvrzení informující o určitém ději nebo stavu“. Žádný citovaný výrok nepřekročil hranici komentáře, který Kodex ČT ve stejném bodě definuje jako hodnotící soud vyjadřující názory, postoje nebo pocity.

Všechny uvedené výroky přitom vycházely z prohlášení učiněných samotným Donaldem Trumpem nebo se zakládaly na oficiálních prohlášeních jeho štábu, popř. mediálních vystoupeních jeho nejbližších spolupracovníků.

a) „Jako jednoznačného nepřítele vnímá Donald Trump islám. Plošně.“

Tým Donalda Trumpa vydal 7. prosince 2015 prohlášení, ve kterém požaduje „totální a kompletní zákaz vstupu muslimů do Spojených států, dokud představitelé nezjistí, co se děje. Podle Pew Research, mimo jiných, existuje mezi velkou částí muslimské populace velká nenávist vůči Spojeným státům.“

V rozhovoru s Andersonem Cooperem z 9. března 2015 na otázku: „Myslíte si, že je islám ve válce se Západem?“ Donald Trump odpověděl: „Myslím, že nás islám nenávidí. Je tam něco... Je tam obrovská nenávist. Musíme se dostat ke kořenu toho všeho. Existuje neuvěřitelná nenávist vůči nám...“ Na doplňující otázku moderátora: „V islámu jako takovém?“ Donald Trump reagoval: „Na to musíte přijít sám. A dostanete za to dalšího Pullitzera. Musíte na to přijít sám. Ale existuje obrovská nenávist. Musíte být velmi ostrážiti, musíte být velmi opatrní. A nesmíme nechat do téhle země přicházet lidi s touto

nenávisť vůči Spojeným státům a nenávisť vůči lidem, kteří nejsou muslimové.“
Moderátor podal ještě jednu upřesňující otázku: *„Otázkou je, jestli je to válka mezi Západem a radikálním islámem, nebo islámem.“* Donald Trump na ni řekl: *„Je to radikální, ale je to velmi obtížné rozlišit. Je to velmi těžké oddělit, protože nevíte, kdo je kdo.“*

b) „Ženy jsou velkým břemenem muže, který dvacet let vlastnil soutěž Miss Universe.“

Vztah Donalda Trumpa k ženám byl dominující otázkou provázející nejen poslední týdny kampaně před volbou prezidenta USA. Jeho kontroverzní výroky na adresu různých žen sahají do doby před desítkami let.

V roce 1992 řekl o krasobruslařce Katarině Wittové v časopisu New York Magazine: *„Vypadá skvěle na ledě, ale zblízka a osobně by mohla být označena za atraktivní pouze tehdy, když se vám líbí žena se špatnou pleť a tělesnou stavbou obránce amerického fotbalu.“*

Pro stejný časopis v témže roce prohlásil: *„Musíte s nimi zacházet jako s hov...“*

V roce 2006 řekl, že kdyby Ivanka nebyla jeho dcerou, chodil by s ní.

Ve stejném roce po sporech s komičkou Rosie O'Donnellovou napsal na Twitter: *„Rosie O'Donnellová je nechutná – uvnitř i navenek. Je to flákačka. Jak se vůbec dostala do televize? Kdybych vedl The View, vyhodil bych ji. Podíval bych se do té její tlusté, hnusné tváře a řekl bych jí: ‘Rosie, máš padáka.’“*

V tweetu z roku 2012 prohlásil o Arianně Huffingtonové: *„Je neatraktivní jak uvnitř, tak zvenku. Plně chápu, proč ji její muž vyměnil za muže – bylo to dobré rozhodnutí.“*

V průběhu primárek prohlásil o jedné moderátorce: *„Krev jí crčela z očí. Krev jí crčela odevšad.“* V následné kritice, že to byla sexistická poznámka na menstruační cyklus, se Donald Trump hájil tím, že to tak nemyslel. O protikandidátce C. Fiorině v předvolební debatě řekl: *„Podívejte se na tu tvář. Kdo by hlasoval pro něco takového?“* Poslední týdny kampaně pak poznamenaly dohady o kauze, kdy ho bývalá držitelka titulu Miss Universe obvinila, že ji označoval kvůli hmotnosti za „Miss Prasátko“ nebo „Miss Uklízečka“ (byla hispánka).

c) „Trumpův sexismus korunovala nahrávka z roku 2005.“

Nahrávka z roku 2005 se stala zásadním bodem kampaně. Donald Trump na ní mimo jiné mluvil o vynucování sexu na vdané ženě, chytání žen za rozkrok. Po jejím zveřejnění se od jejího obsahu distancovali politici z demokratického i republikánského tábora. Jeho spolukandidát Mike Pence vydal prohlášení: *„Jako manžel a otec jsem byl uražen slovy a činy popsánymi Donaldem Trumpem v 11 let starém videu. Nepřehlížím jeho výroky a nemůžu je hájit.“* Donald Trump sám zveřejnil videonahrávku s omluvou, v níž řekl: *„Nikdy jsem netvrdil, že jsem dokonalou osobou ani nepředstíral, že jsem někdo, kdo nejsem. Řekl jsem a provedl věci, kterých lituji, a slova zveřejněná dnes jsou jednou z nich.“*

Každý, kdo mě zná, ví, že tato slova nevystihují mou osobnost. Řekl jsem: Udělal jsem chybu a omlouvám se.“

d) „I tohle se snažil obrátit ve svou přednost jako efektivní práci pro firmu v souladu se zákony.“

V druhé debatě Hillary Clintonová obvinila Donalda Trumpa, že nechce zveřejnit svá daňová přiznání: *„Možná že nechce, aby Američané – všichni, kdo se dnes díváte – věděli, že nezaplatil žádné federální daně.“* Na to Donald Trump zareagoval slovy: *„To ukazuje, že jsem chytrý.“*

Deník New York Times přinesl 2. října 2016 zprávu o tom, že Donald Trump zřejmě nezaplatil v posledních 18 letech žádné federální daně. Na to republikánský kandidát zareagoval na Twitteru: *„Znám naše komplexní daňové zákony lépe než kdokoli, kdo kdy kandidoval na prezidenta, a jsem ten jediný, kdo je může napravit.“*

Jeden z jeho příznivců, který ve spolupráci s týmem Donalda Trumpa hájil v médiích jeho postoje, bývalý starosta New Yorku Rudy Giuliani, na to v rozhovoru pro CNN reagoval: *„Jako muž stojící v čele firem má povinnost využít daňová zvýhodnění a zákonné odečty, které jsou k dispozici. Ten muž je génius, ví, jak využít daňové předpisy a ušetřit svým firmám peníze.“*

Jeho tým pak vydal oficiální reakci na zveřejněné informace: *„Pan Trump je velmi schopný podnikatel, který má povinnost vůči své firmě, své rodině a svým zaměstnancům neplatit vyšší daně, než požaduje zákon.“*

Uvedené výroky dokazují, že citovaná věta ve vysílání ČT nijak nepřesahovala prohlášení Donalda Trumpa ani jeho týmu.

e) „Američané se postupně smiřují s tím, že budou mít jako nového prezidenta Donalda Trumpa.“

Před dnem hlasování byla favoritkou na vítězství Hillary Clintonová, nasvědčovaly tomu nejenom průzkumy, ale tento tón v průběhu kampaně podporoval i sám Donald Trump. Několikrát sám sebe označil za toho, kdo musí na cestě do Bílého domu překonat mnohem víc překážek. Třeba na předvolebním shromáždění v Lovelandu v Coloradu prohlásil: *„Když je doba špatná, podávám nejlepší výkony. Ekonomika a banky padaly a já se každé ráno budil s chutí, že půjdu do bitvy. A byly bitvy. Užíval jsem si vstát a potýkat se s finančním establishmentem, jednat s finančním establishmentem, protože jsem musel vyhrát. Víím, jak dosáhnout dobré dohody. Víím, jak se vrátit zpět na vrchol a to je způsob myšlení, který naše země potřebuje.“*

Daná věta je výrazem atmosféry v zemi a vývoje volební noci, kdy se z kandidáta, který do posledního dne hlasování vstupoval s velmi obtížnou cestou k vítězství, stal politik, který nakonec triumfoval. Atmosféra v zemi byla před volbami velmi vypjatá, společnost byla nebývale rozdělená. Pro větší část společnosti znamenalo vítězství Donalda Trumpa nutnost se s tímto faktem smířit.

f) „Outsideři uspěli.“

Označení outsider používal Donald Trump zejména v závěru kampaně jako jedno ze svých klíčových poselství. Třeba 6. listopadu, dva dny před volbami, na mítinku v městě Sioux City v Iowě vzkázal: *„Jsem outsider. Stal se ze mě outsider bojující za vás.“*

Podobné výroky pronášel na svých předvolebních shromážděních opakovaně, např. 1. října ve městě Novi ve státě Michigan: *„Jsem outsider bojující za vás. Jsme hnutí, které tady ještě nebylo.“*

Vytýkaná citace tedy není žádným hodnotícím komentářem, je to konstatování faktu vycházejícího z výroků samotného Donalda Trumpa.

g) „Nakolik se (Trump) oprostí od těch dosavadních zvyklostí, kdy on měl opravdu ve zvyku se lidem, kteří mu zkřížili cestu, kteří se mu nějakým způsobem postavili, i mstít.“

Výrok je opět vytržen z kontextu, ve vysílání zazněl následovně: *„Je pravda, že se tady hodně spekuluje o tom, nakolik D. Trump opravdu převezme řekněme majestát toho úřadu prezidentského. Nakolik se oprostí od těch dosavadních zvyklostí, kdy on měl opravdu ve zvyku se lidem, kteří mu zkřížili cestu, kteří se mu nějakým způsobem postavili, i mstít. Na druhou stranu z toho, co jsme slyšeli, o tom jakou připravuje svoji vítěznou řeč, tak se bude snažit jako by oslovit i ty, kteří ho nevolili, kteří dosud stáli proti němu. Ale je pravda, že ta jména, která jsi zmiňoval, a zejména Paul Ryan, což byl člověk, který byl na hranici toho, aby stáhl svoji podporu D. Trumpovi po té známé nahrávce, která vyšla najevo, ve které D. Trump velmi nevybíravě mluvil o ženách. Paul Ryan řekl, že už nikdy nebude vystupovat po boku republikánského kandidáta. Je pravda, že se sice v závěru kampaně objevil, ale pouze po boku viceprezidentského kandidáta Mike Pence. Takže Paul Ryan by mohl být jedním z lidí, kteří budou velmi vysoko na seznamu potencionálních neoblíbených D. Trumpa.“*

Citovaný výrok opět jenom popisoval realitu. Donald Trump sám oznámil svůj plán vybudovat super PAC (tedy politický akční výbor), který by měl za úkol poškodit Teda Cruze a Johna Kasicha, tedy dva politiky, kteří se proti němu postavili v průběhu republikánského sjezdu. Donald Trump potvrdil, že plánuje vložit do tohoto výboru miliony dolarů, aby pomohl k porážce svých rivalů, až se příště budou ucházet o politickou funkci. V rozhovoru pro pořad Meet the Press 24. 7. 2016 prohlásil: *„Pravděpodobně založím super PAC, když půjdou do voleb – proti Kasichovi 10 milionů a 20 milionů proti Tedu Cruzovi.“*

Poté, co předseda Sněmovny reprezentantů Paul Ryan oznámil republikánským kongresmanům, že se nebude účastnit kampaně pro Trumpa a už ho dál nemůže hájit, Donald Trump 11. 10. 2016 tweetoval: *„Navzdory tomu, že jsem vyhrál druhou debatu jasným poměrem (každý průzkum), je těžké vést si dobře, když Paul Ryan a další poskytují nulovou podporu!“* Vzápětí na nejvyšší postaveného republikána v Kongresu zaútočil v dalším tweetu: *„Náš velmi slabý a neefektivní vůdce Paul Ryan měl velmi špatný konferenční hovor, když se jeho členové rozlítli nad jeho neloajlnost.“* A následoval ještě

třetí vzkaz: „Je tak hezké, že ze mě byly sejmuty okovy a já teď můžu bojovat za Ameriku způsobem, jakým chci.“

Problematika budoucí spolupráce dvou klíčových mocí v USA, tedy prezidenta jako hlavy moci výkonné a představitelů Kongresu s republikánskou většinou jako zástupců moci zákonodárné, byla naprosto zásadní otázkou budoucího vývoje ve Spojených státech, otázkou, která dominovala veřejnému prostoru ještě dlouho po volební noci.

h) „Je otázka, nakolik ta bizarní, někdy až divoká kampaň se přenesla do výkonu funkce Donalda Trumpa.“

Zpráva opět uvádí pouze část výroku bez potřebného kontextu. Ve vysílání zaznělo: „Takže ty vztahy budou poměrně napjaté. Velká otázka je, jestli obě dvě strany dokážou najít sílu a dokážou najít řečněme nadhled nad tím, že si sednou, udělají tlustou čáru za tím, co mezi nimi bylo, a budou spolupracovat dál. Je to velká otázka, nakolik se ta velmi divoká, někdy až bizarní kampaň, přenesla do způsobu výkonu funkce D. Trumpa, anebo jestli v Bílém domě bude D. Trump jako politik působit úplně jinak, než působil D. Trump kandidát.“

Není vůbec jasné, jakým způsobem by tento výrok měl mluvit negativně o Donaldu Trumpovi nebo jako komentář ve smyslu výše uvedené definice vyjadřovat názory, postoje nebo pocity. Kampaň před posledními volbami amerického prezidenta přepsala mnohá pravidla, která platila v dekadách předtím. Ještě nikdy se nestalo, aby FBI deset dnů před hlasováním oznámila znovuotevřené vyšetřování jednoho z kandidátů, ještě nikdy se nestalo, aby kandidát vyhrožoval druhému vězením v předvolební debatě, ještě nikdy ani jeden z kandidátů nečelil tak tvrdé opozici ve vlastní straně. Konstatování, že kampaň byla divoká a měla prvky bizarnosti, není komentářem, to je odraz reality. A otázka, jak se tento průběh podepíše na výkonu úřadu budoucího amerického prezidenta, je naprosto relevantní.

RRTV ve své zprávě nezachytila jiné výroky, které naopak D. Trumpa hodnotily pozitivně:

„To, co se podařilo, pravděpodobně Donaldu Trumpovi, je skutečně nebývalé.“

„Spolu s námi sledujete, a teď budu trochu patetický, jak se píšou dějiny.“

„Dokáže s tím politickým establishmentem otřást daleko více než člověk, který je na amerických očích 30 let.“

„Teď v noci se tady psaly dějiny. A to opravdu neuvěřitelným způsobem, možná se to dá přirovnat k vítězství Ronalda Reagana.“

„Voličská koalice, kterou sestavil a která mimořádným způsobem uspěla, přepsala politickou mapu Spojených států doslova revolučním způsobem.“

„To jsou slova, která v tento okamžik měla zaznít a zazněla. Je to dobrý start.“

„Tu svou cestu do prezidentského úřadu zahájil tak, jak měl.“

5) Spojování Trumpova vítězství s pocitem ohrožení (emočně zabarvené výrazy – červená tsunami)

Shrnutí: Červená barva je v americkém politickém zpravodajství od r. 2000 barvou republikánů. Tsunami je v mediálním prostředí pojem běžně užívaný pro drtivé vítězství – tedy situaci, kdy barva tradičně spojovaná s jednou politickou silou ovládla mapu volebních výsledků. V českém kontextu funguje min. od r. 2008, používán je i ve světě – ve Francii nebo Velké Británii.

Emočně zabarvené dotazy moderátorů (např. na rizika pro bezpečnost)

Shrnutí: Nebyla to ČT, která do veřejného prostoru vnesla téma budoucnosti bezpečnostního rámce západního světa po vítězství D. Trumpa. V souvislosti s jeho výroky o použití jaderných zbraní, možná i v Evropě, zpochybnění platnosti Severoatlantické smlouvy o společné obraně členů NATO patřily tyto otázky mezi nejvíc rezonující. Emoční připravenost D. Trumpa na výkon funkce zpochybňoval opakovaně i B. Obama.

Nález: Soustavným jevem ve vysílání bylo bezprostřední verbální spojování potenciálního vítězství Trumpa s pocitem ohrožení, interpretace jeho vítězství jako negativního jevu, a to jednak za použití emočně zabarvených výrazů odkazujících na živelní pohromy (červená barva značící pro Trumpa hlasující státy je nazývána „tsunami“), nebo účelovým řazením informací: Po zprávě, že už je pravděpodobné, že se Trump stane prezidentem, následuje informace, že mnoho Američanů sděluje na sociálních sítích, že budou raději z USA emigrovat. Stejný účinek mají emočně zabarvené dotazy moderátorů: „Nakolik, tedy podle názoru některých expertů, může být Donald Trump v Bílém domě ohrožením bezpečnosti, světové bezpečnosti možná můžeme říci? nebo „Jak funguje ta pojistka, jak zabránit řekněme extrémnímu prezidentovi v extrémním chování?“

Podrobné vyjádření:

- a) Červená barva je v americkém politickém zpravodajství v posledních letech jednoznačně barvou americké pravice, tedy republikánů. V historii americké televize využívaly kombinaci modré a červené různě, každá stanice pro každou stranu jinak. Po přepočítání hlasů na Floridě po prezidentských volbách v roce 2000 se ale ve zpravodajství ustálil trend, že červenou barvou jsou značeny státy a okrsky hlasující pro republikánskou stranu a její kandidáty, a modrou barvou jsou označeny oblasti, kde zvítězili demokraté.

Tsunami je v mediálním prostředí pojem běžně užívaný pro drtivé vítězství – tedy situaci, kdy barva tradičně spojovaná s jednou politickou silou ovládla mapu volebních výsledků. V českém mediálním prostředí se používá minimálně od voleb v roce 2008, kdy ČSSD dominovala v krajských volbách. Není to ale jenom výraz omezený na česká média, používali ho novináři například i ve Francii v souvislosti s parlamentními volbami v roce 2007 (která psala o volbě mezi modrou vlnou a modrou tsunami) a objevoval se i v britských médiích při referování o výsledcích parlamentních voleb v roce 2015 (kdy volební výsledek SNP ve Skotsku charakterizovala právě tímto výrazem). Ve všech případech je to spojení charakterizující volební výsledek, resp. jeho grafickou podobu

s výrazně dominující jednou stranou. Jeho význam je posunutý, je v tomto kontextu neutrální, bezpříznakový. Nemá žádné negativní konotace spojené s původním významem tsunami jako ničivé přírodní katastrofy.

- b) Reakce na sociálních sítích, které obsahovaly i úvahy o emigraci do Kanady, byly faktem, nebyly výmyslem ČT. ČT ve svém vysílání opakovaně, nejen v případě těchto voleb amerického prezidenta, zařazuje i příspěvky o reakcích na různých sociálních sítích. Úvahy o emigraci byly bezprostředním důsledkem vývoje volební noci. ČT odmítá, že zařazení těchto informací bylo „účelové“. Naopak, porušením zákona by byla snaha prezentovat je jako cokoliv jiného než přímý důsledek vývoje sčítání hlasů.
- c) Nebyla to ČT, kdo zahájil ve veřejném prostoru debatu o bezpečnostních otázkách spojených s Donaldem Trumpem. Sám republikánský kandidát několikrát svými výroky zpochybnil desítky let fungující politický konsenzus obou hlavních amerických stran na některých otázkách spojených s problematikou národní bezpečnosti.

Například v MSNBC 30. 3. 2016 nevyloučil možnost použít jaderné zbraně („*Proč je tedy vyrábíme?*“), den poté ve vysílání Fox News nevyloučil nasazení jaderných zbraní v Evropě („*Evropa je rozlehlé místo.*“). Týden předtím (23. 3. 2016) v rozhovoru pro Bloomberg připustil možnost použít jaderné zbraně proti organizaci Islámský stát. V rozhovoru pro CNN 4. 5. 2016 pak mluvil o možnosti nechat vyzbrojit jadernými zbraněmi Japonsko a Jižní Koreu.

Donald Trump v rozhovoru pro deník New York Times (20. 7. 2016) zpochybnil platnost článku 5 o kolektivní obraně členských zemí v případě napadení jednoho členského státu. Stanovil podmínky pro splnění tohoto závazku ze strany Spojených států. „*Na otázku o zastrahujících ruských aktivitách, které znervózňují malé pobaltské státy, které jsou mezi nejčerstvějšími členy NATO, pan Trump prohlásil, že pokud je Rusko napadne, rozhodne se, zda jim přijde na pomoc až po prověření, jestli tyto země 'plní své závazky vůči nám'. 'Pokud plní své závazky vůči nám,' dodal, 'odpověď je ano.'*“ Článek 5 Severoatlantické smlouvy o společné obraně je pilířem evropské bezpečnosti bezmála půlstoletí, Donald Trump byl prvním kandidátem jedné ze dvou hlavních stran, který jeho naplnění ze strany USA jakkoli podmiňoval.

Otázku kolem schopnosti reagovat s chladnou hlavou rovněž do veřejného prostoru nevniesli moderátoři ČT. Ozývala se opakovaně, v posledních dnech se dokonce stala součástí projevů dosavadního prezidenta USA Baracka Obamy. Na předvolebním shromáždění v Michiganu den před volbami (7. 11. 2016) prohlásil na adresu Donalda Trumpa: „*Přes víkend mu lidé z jeho kampaně vzali Twitter. Takže jestliže vám nejbližší poradci nedůvěřují s tweetováním, jak mu máme my důvěřovat s jadernými kódy?*“

Otázky spojené s dopady zvolení Donalda Trumpa na stav bezpečnosti ve světě a dotazy na způsob zacházení s vojenskou mocí svěřenou prezidentu USA byly naprosto legitimní. Reflektovaly dohady kolem Donalda Trumpa, které dominovaly veřejnému prostoru předtím, než je vyřkli moderátoři ČT. Naopak, pokud by ČT tato témata ze svého vysílání vynechala, dopustila by se porušení ustanovení § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb.

6) CNN – program otevřeně sympatizující s Clintonovou – jako jediný informační zdroj z USA

Shrnutí vyjádření: ČT využívala i jiné zdroje, včetně obrazových. Vysílání CNN s překladem ve stopáži 11 hodin a 30 minut představovalo 35 minut. Obvinění stanice ze zaujatosti zaznívala z řad Trumpových podporovatelů, ČT ale nedisponuje relevantním rozbohem, který by toto stranicky zaujaté označení podpořil na základě průkazného množství přesně měřitelných a ověřitelných dat a statistik. CNN patří v globálním kontextu k nejrespektovanějším médiím, ČT ji považuje za relevantní zdroj informací.

Nález: „Jako hlavní a kromě několika okrajových zmínek jediný zdroj informací přímo z mediálního prostředí USA byl vybrán televizní kanál CNN, z něhož byly opakovaně zařazovány i několikaminutové přímé vstupy. Jedná se o televizní program, který před volbami otevřeně sympatizoval s kandidátkou Clintonovou. Tento výběr zdroje informací přispěl rovněž k celkově jednostrannému vyznění pořadu Americká volební noc.“

Podrobné vyjádření: Není jasné, co RRTV myslí „jediným zdrojem informací přímo z mediálního prostředí USA“. ČT samozřejmě využívala informace, které přinášela i další americká média – ať ve vstupech moderátorů, redaktorů ve studiu, nebo zpravodajů přímo z klíčových míst.

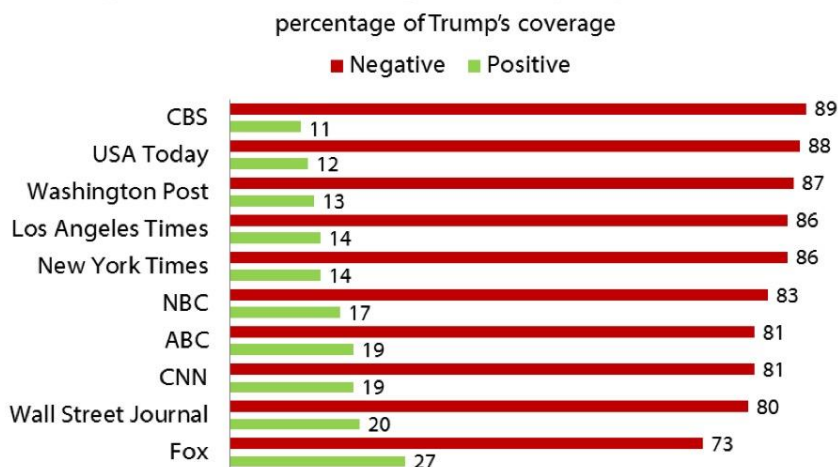
Pokud má RRTV na mysli obrazovou složku, pak ani tady nebyla CNN jediným zdrojem. ČT dokonce využívala obrazový signál hned tří amerických televizních společností: CNN, CBS a APTN. Například projev Donalda Trumpa před příznivci, v němž ohlásil své vítězství, přebírala v rámci tzv. poolu od agentury APTN. ČT využívala tento signál v tomto jediném vstupu (a další zařazovala při pohledech do dění v obou volebních štábech) přes hodinu. V celkové stopáži tak zabíral skoro dvojnásobek času oproti souhrnu trvání všech částí, do nichž bylo propojené živé vysílání stanice CNN se simultánním překladem do českého jazyka. To v celkovém objemu 11 hodin a 30 minut vysílání představovalo 35 minut, tedy 5 procent vysílacího času.

Není možné souhlasit s tvrzením RRTV, která CNN označuje za „televizní program, který před volbami otevřeně sympatizoval s kandidátkou Clintonovou“. ČT nemá k dispozici žádné relevantní studie, které by podobné tvrzení podpořily. Obvinění stanice CNN ze zaujatosti zaznívala z řad podporovatelů Donalda Trumpa, ČT ale nedisponuje žádným relevantním rozbohem, který by toto stranicky zaujaté označení podpořil na základě průkazného množství přesně měřitelných a ověřitelných dat a statistik.

The Shorestein Center on Media, Politics and Public Policy při Harvard Kennedy School ve spolupráci s agenturou Media Tenor zveřejnil v prosinci studii s názvem News Coverage of the 2016 General Election: How the Press Failed the Voters. V ní zkoumal obsah hlavních zpravodajských relací pěti největších televizních stanic v USA a pěti hlavních celostátních deníků v období od druhého srpnového týdne až po den předcházející hlasování, tj. 7. listopad 2016. V rámci svého zkoumání zjistila studie výraznou převahu negativního informování o obou kandidátech. V žádném případě ale nelze tvrdit, že by CNN ve srovnání s ostatními celoamerickými médii výrazně vybočovala. Naopak, v kontextu zpravodajství o Donaldu Trumpovi je poměr negativního a pozitivního zpravodajství o něm

k republikánskému kandidátovi třetí nejvtřícňjší – hned po dvou médiích z koncernu konzervativního mediálního magnáta Ruperta Murdocha.

Figure 9. Tone of Trump's Coverage, by News Outlet

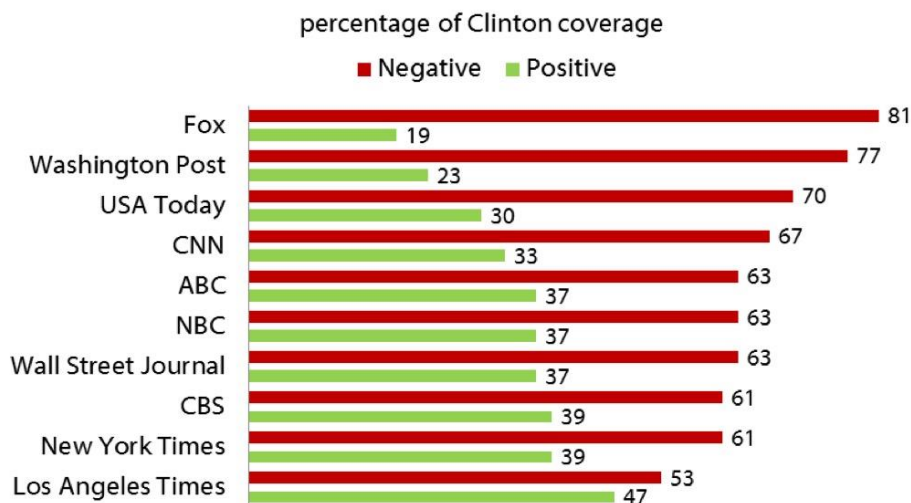
Source: Media Tenor. Excludes neutral news reports.

11

V rámci porovnání informací o demokratické kandidátce Hillary Clintonové je CNN naopak čtvrtým nejkritičtějším médiem. Studie je k nahlédnutí zde:

<https://shorensteincenter.org/wp-content/uploads/2016/12/2016-General-Election-News-Coverage-1.pdf>

Figure 13. Tone of Clinton's Coverage, by News Outlet

Source: Media Tenor. Excludes neutral news reports.

Vzhledem k tomu, že CNN patří v globálním kontextu k nejrespektovanějším médiím, považuje ji ČT za relevantní zdroj informací. I v souvislosti s výše citovanými výsledky studie renomované mezinárodní agentury ČT odmítá tvrzení, že by využívání živého vysílání CNN, které navíc tvořilo pouhou dvacetinu celkové stopáže celého pořadu, přispělo „k jednostrannému vyznění pořadu“.